

elvándorlás szempontjából, sokkal kevésbé vagyunk mobilisak, mint a legtöbb nemzet. Ez betudható a kulturális hagyományainknak, a nyelv különlegességének, a nagyon erős kötődéseinknek, a hagyományainknak, ezért a magyarokban mindig van egy nagyon erős *drive*, ami próbálja őket hazahajtani még akkor is, ha egy bizonyos korszakot az életükből külföldön töltenek.

Ahogy már a középkorban is a legények elmentek vándorútra, és azután visszajöttek, és hazabozták a tapasztalataikat. Vagyis nem az elvándorlást kellene

megakadályozni, hanem a hazatérést kellene lehetővé tenni.

És ma erre egyre több lehetőség van, sajnos, azt kell mondanom, nem elsősorban Magyarországnak, hanem az Európai Uniónak köszönhetően. Bár most elsősorban a magam területéről, az idegtudományi közösségről beszélek, hogy máshol ez hogy van, azt nem tudom.

Kulcsszavak: *epilepszia, petit mal, elektromos ingerlés, Marie Curie-ösztöndíj, agyi oszcillációk, agyi elektródák*

Vélemény, vita

KINEK VAN SZÜKSÉGE AZ MTMT-ADATBÁZISRA? HOZZÁSZÓLÁS SCHEURING ISTVÁN KINEK VAN SZÜKSÉGE AZ MTMT-ADATBÁZISRA? CÍMŰ CIKKÉHEZ

Tichy-Rács Ádám

BME OMIKK
atichy-racs@omikk.bme.hu

„... csupán megjegyzem, hogy az ilyen jellegű impaktfaktor és citációs listagyűjtés és adminisztrálás Magyarországon kívül ismeretlen az EU általam jobban ismert tagállamaiban és az USA-ban is.”

(Scheuring István)

Nézzük, mi a tényleges gyakorlat a EU általam jól ismert tagállamaiban. Az ismereteim nem vendégkutatói benyomásokból származnak, hanem az Európai Kutatási Információs Rendszerek szervezetében (euroCRIS) eltöltött csaknem tíz évből. 2002-től 2010-ig részt vettem a kétévenkénti CRIS-konferenciákon és a legtöbb euroCRIS *Membership Meeting*-en (MM), személyesen találkoztam az ilyen rendszerek üzemeltetőivel. Ebben a körben olyan tapasztalatokat szereztem, hogy az EU csaknem minden országában és tudományos intézményében folyik hasonló adatgyűjtés. Mi több, ez az adatgyűjtés jelentős mértékben

fokozódott az elmúlt időszakban, így a konferenciákon is egyre nagyobb teret kaptak a tudományos teljesítmény mérésével kapcsolatos előadások.

Az alábbiakban az euroCRIS honlapja (URL) és személyes emlékek alapján, a teljesség igénye nélkül, röviden áttekintem az általam megismert, az MTMT-hez valamelyest hasonló rendszereket. A honlapról közvetlenül elérhető a CRIS-konferenciák teljes programja, és a Membership Meetingeken elhangzott előadások jelentős része.

*Áttekintés országonként,
illetve intézményenként*

Ausztria • Research Documentation Integrated in CAMPUSonline – idézet az előadásból: „Az osztrák egyetemek számára a 2002-ben elfogadott új felsőoktatási törvény a kutatások részletes dokumentációját tette kötelezővé. Az előírt éves beszámolóban rész-

letesen ismertetni kell a kutatási területeket és projekteket, támogatásokat, publikációkat, és még sok más.” (Ursula Diefenbach előadása, CRIS, 2008, [URL₂])

Belgium • A flamand területeken a kutatók életrajzát, publikációs és hivatkozási adatait egyetlen, központi rendszerben gyűjtik. (Geert van Grootel előadásai, CRIS 2006 [URL₃], 2010)

Csehország • Az MTMT-hez sok szempontból hasonló rendszert hoztak létre. Az adatbázis elemzésével nyert adatok nemcsak a pályázati támogatások elnyerésében kapnak nagy szerepet, hanem egyre nagyobb mértékben határozzák meg az intézményfinanszírozási keretek elosztását is. (Jan Dvořák és Jiří Souček előadásai, CRIS 2008, 2012, MM 2010. június [URL₄])

Dánia • A kutatási információs rendszer, mint a kutatástervezés és értékelés eszköze – a legújabb fejlemények Dániában. (Adrian Price,¹ CRIS 2008)

Dánia • Aalborgi Műszaki Egyetem – nemcsak a publikációs és hivatkozási adatokat tartják nyilván, hanem a médiamegjelenéseket is. Az adatokat felhasználják az egyetemen belüli források felosztása során. (Forrás: Finn Kjærdsdam, az egyetem rektorának konferenciányitó előadása, CRIS 2010)

Egyesült Királyság • Anglia, STFC Rutherford Appleton Laboratory (RAL) – Harmincötezer publikáció kereshető a közös adatbázisban. (URL₅) (Keith Jeffrey előadásai az STFC CRIS rendszeréről, CRIS 2002–2010) Az ePublication Archive céljairól: „az STFC tudományos és technológiai eredményeit tartalmazó nyilvánosan hozzáférhető központi repozitórium létrehozása; annak biztosítása, hogy a szervezeti egységek és az

¹ Adrian Price korábban Nagy Britanniában irányította egy hasonló rendszer fejlesztését és bevezetését.

egyéni kutatók karban tudják tartani a publikációikra vonatkozó információkat; publikációs listák készítése különféle kiválasztási kritériumok szerint.”

Egyesült Királyság • Skócia, St. Andrews University – Anna Clements előadásai (CRIS 2010, valamint több MM) átfogóan mutatják be az Egyesült Királyság kutatásértékelési gyakorlatát. A kutatásértékelés fő célja, hogy a felsőoktatást finanszírozó, a kutatási célú közpénzek elosztásáért felelős testületeket képessé tegye arra, hogy a kutatás színvonala alapján szelektív támogatást nyújthassanak. A *peer-review* által igazoltan legmagasabb színvonalú kutatást folytató intézmények nagyobb arányban jutnak támogatáshoz, így kutatási infrastruktúrájuk fennmarad és fejlődik. Ez a minőség alapú támogatás a továbbiakban képessé teszi a kutatókat, hogy további támogatáshoz jussanak a versenyszférából. A kutatásértékelés egyik alapvető eleme a publikációs listák értékelése. A kutatási eredményeket kutatónként négy kiemelt publikáció és azok hivatkozásai alapján minősítik. Ennek súlya a végső értékelésben legalább 50%. Az egyetem beszámolójának összeállítását rektorhelyettesi szinten koordinálják, annak érdekében, hogy prioritást élvezzen, és a szükséges kapacitások is rendelkezésre álljanak.

Franciaország • A 2011 őszi euroCRIS Membership Meetingen öt előadás hangzott el a Franciaországban alkalmazott megoldásokról. Az Expernova és az INRA-modell egyaránt tartalmaz publikációkra vonatkozó információt. Az INRA-ban az adatgyűjtés módszere alapvetően eltér az MTMT módszereitől. Az adatokat a szervezeti egységek vezetői rögzítik és hitelesítik. A kutatási információt a keresést segítő tárgyszavakkal látják el. A publikációs és hivatkozási infor-

mációk egy átfogó információs rendszer részei. Az Expernova a publikációk adatai alapján írja le a kutatók kapcsolati hálóját, szakterületét és rangsorolja a publikációkat, kutatókat. (URL₆)

Görögország • A Görög Dokumentációs Központ nemcsak gyűjti és feldolgozza a görög kutatási információkat, de aktívan közreműködik a korszerű európai formátumok kidolgozásában is. (Nikos Houssos előadásai, CRIS 2012, MM 2009. május)

Hollandia • A Holland Királyi Tudományos Akadémia egyik szervezeti egysége gyűjti és dolgozza fel a publikációs és hivatkozási adatokat a NARCIS rendszerben (URL₁₀). (Marga van Miel, Elly Dijk és munkatársai előadásai, CRIS 2006, CRIS 2008, CRIS 2010)

Lengyelország • Az adatgyűjtés módszertana némiképp eltér a többi európai országtól, mert az intézmények – jellemzően éves – beszámolóinak feldolgozásán alapul, de figyelemre méltó, hogy több évtizede azonos, az OMIKK-ban kidolgozott módszerekkel és formátumban dolgozzák fel a kutatási információt. (Forrás: Olaf Gajl, az OPI, a Lengyel Információfeldolgozó Központ igazgatója, 1998 és 2011 között folytatott konzultációk az ICSTI keretében.)

Németország • Elég egy előadás címét idézni a CRIS 2008 konferenciáról: *An Integrated Approach towards Performance-based Funds Distribution: Leveraging a Research Information System across Institutional Boundaries*.² (Thomas Ganslandt, Elke Williamson & Esther Schnetz). 2008-ban Jürgen Güdler, és Holger Hahnen *Deutsche Forschungsgemeinschaft* című előadása szerint a DFG olyan

² A teljesítményen alapuló forráselosztás integrált megközelítése. Egy intézményi határon átnyúló kutatási információs rendszer

adatbázis létrehozásán dolgozik, amely többek között a publikációk és hivatkozások intézményi szintű analízisét is lehetővé teszi. A rendszer 2010-ben kezdte meg működését (URL₇). A 2010-ben elfogadott *Minőség, nem mennyiség* koncepció (URL₈) alapján csak a pályázatok elbírálásához lényeges publikációkat tartják nyilván.

Norvégia • Három nagy egyetem közös információs rendszerben (FRIDA) kezeli a publikációs adatokat. (Anna Asserson, Grete Christina Lingjaerde, Andora Sjøgren, Yamuna Vallipuram előadásai, CRIS 2006, 2008, 2010)

Olaszország • A Nemzeti Tudományos Tanács (CNR), a CINECA és a CILEA is az euroCRIS tagja. Fabrizio Luglio és Nicola Bertazzoni előadása hangsúlyozza, hogy „ma a felsőoktatási világban a kutatási kiválóság a forráshoz jutás fontos tényezője nemcsak kormányzati, hanem alternatív források megszerzéséhez is. [...] Egy egyetem ezért köteles terjeszteni, és olyan módon hozzáférhetővé tenni tudásának és erőforrásainak bizonyítékait, hogy azt az érintett szervezetek használni tudják.” (CRIS 2012, MM 2011. május)

Svédország • A SwePub nyilvánosan kereshető (URL₉), integrálja több mint harminc svéd egyetem publikációs adatbázisát. (Åke Johansson, Mats Ola Ottosson előadása, CRIS 2012)

Szlovákia • A Szlovák Tudományos-Műszaki Információs Központ CRIS-rendszernek³ első elemeként az MTMT-hez nagyon hasonló rendszert fejlesztett ki. (Ján Turňa, Oleg Cvik és Danica Zendulkova előadásai, CRIS 2012, MM 2008. október, MM 2010. november, MM 2011. november)

³ Az előkészítésben a jelen összeállítás szerzője is részt vett, és a mai napig kapcsolatban áll a CVTI SR munkatársaival, a CRIS-konferenciák előadóival.

Szlovénia • A SiCRIS rendszert a Jozef Stefan Institute hozta létre. Alapja egy integrált könyvtári információs rendszer, amelyre ráépült a szlovén kutatók publikációs adatbázisa. (Ales Bosnjak, Franci Demšar, Tomaz Boh előadásai, CRIS 2008, MM 2001. november, MM 2003. december, MM 2005. május, MM 2008. október, MM 2010. november)

Oroszország • az akadémiai intézmények dolgozói minden publikációjukat kötelesek feltölteni egy adatbázisba. A feltöltés során egy többfokozatú skálán osztályozniuk kell a műveikben megadott hivatkozásokat, megjelölve, hogy alapvető, fontos vagy érintőleges a hivatkozás, esetleg nem ért egyet a hivatkozott műben megfogalmazott állításokkal, vagy egyenesen cáfolja azokat. (Forrás Szergej [Sergej] Parinov előadásai, CRIS 2008, CRIS 2010, CRIS 2012, MM 2007. május, MM 2007. november, MM 2008. október, MM 2009. május)

Az URL11 címen olvasható az euroCRIS jelenlegi tagjainak névsora, amelyből kitűnik, hogy Európa szinte minden országa képviselve van a szervezetben, és Európán kívüli országokból (Ausztrália, Kanada, Kína, Irán, Izrael, Malajzia, Mexikó, Nigéria, Dél-Korea, USA) is jól látható az érdeklődés.

A fenti vázlatos felsorolás egyértelműen mutatja, hogy számos országban működik az MTMT-hez tartalmában és működésében nagyon hasonló rendszer. Mi több, az ilyen rendszerek egyre nagyobb szerepet kapnak a tudományos teljesítmények értékelésében.

Záró megjegyzések

A CRIS-közösség tagjai nyilvánvalóan elfogultak saját rendszereik irányában, így azok súlyát esetleg a valóságosnál nagyobbak látják, illetve mutatják. A fenti összeállításból azonban nyilvánvaló, hogy az MTMT-hez hasonló rendszerek a korábbi cikk állításaival szemben elterjedtek Európában és az egész világon.

A szerző nem állítja, hogy az MTMT a lehetséges megoldások legjobbika; többször megfogalmazta javaslatait a rendszer felépítésével, informatikai megoldásaival, működtetésével kapcsolatban, ahogy kifejtette véleményét az MTMT-ben tárolt adatok alapján levont következtetések értékéről. Azt viszont megállapítja, hogy az MTMT működésének elvei és céljai összhangban vannak a kitzűzött célokkal és a nemzetközi gyakorlattal.

Kulcsszavak: *adatbázis, kutatómenedzsment, tudományos teljesítmény mérése, Európai Unió*

URL4: http://www.eurocris.org/Uploads/Web%20pages/cris2008/Papers/cris2008_Dvorak_Soucek.pdf

URL5: <http://epubs.stfc.ac.uk/search?st=browse-by-person&pid=4>

URL6: http://www.eurocris.org/Uploads/Web%20pages/members_meetings/201111%20-%20Lille,%20France/

URL7: <http://www.dfg.de/gepris/>

URL8: http://www.dfg.de/en/service/press/press_releases/2010/pressemitteilung_nr_07/

URL9: <http://swepub.kb.se/?language=en>

URL10: <http://www.narcis.nl/>

URL11: <http://www.eurocris.org/MembersListAll.php?order=cfName>

AZ MTMT-ADATBÁZISRÓL ÉS HATÉKONY FELTÖLTÉSÉRŐL

HOZZÁSZÓLÁS SCHEURING ISTVÁN KINEK VAN SZÜKSÉGE AZ MTMT-ADATBÁZISRA? CÍMŰ CIKKÉHEZ

Kollár István

az MTA doktora,
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
kollar@mit.bme.hu

Scheuring István megállapításai véleményem szerint kissé sommásak, de önmagukban igazak. Ugyanakkor az igazságnak csak az egyik oldalát világítják meg. Hadd tegyem hozzá a másik oldalt is.

Mindenekelőtt meg kell fogalmazni a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) céljait és feladatait, és ebből a szempontból megvizsgálni, hogy a kitzűzött célt lehetne-e jobban/szakszerűbben/kutatóbarátabban megoldani. Az MTMT célja elsősorban az, hogy a magyarországi tudományos szakirodalmi teljesítményt tegye láthatóvá mind a különböző bírálók, illetve döntéshozók (PhD-, illetve MTA doktori értekezések, pályázatok, kinevezések, akadémikusválasztások stb.), mind a magyar tudomány iránt érdeklődők számára, továbbá hogy lehetővé tegye egyetemen, kutatóintézetek, tanszékek, azaz bármilyen kutatókból álló szervezeti egység szakirodalmi teljesítményének és hatásának (idézetek) átfogó megjelenítését. Ezeket így most egyetlen általános adatbázisban sem

tudjuk megtenni. Az elgondolás része az is, hogy a kutatók *amúgy is naprakészen tartják* közlemény- és idézőlistájukat, hiszen időnként pályáznak, jelentenek, és az egészséges hiúságis megvan majdnem mindannyiunkban. A nagy adatbázisok pedig az egyéni listák szempontjából általában nem is teljesek.

Teljesen igaz, hogy aki a maga tudományos területén szakirodalmat keres, az nem fogja az MTMT-t erre használni. Nem is erre való. Az is igaz, hogy aki alkotóan és igényesen publikál a maga területén, annak számára az MTMT karbantartása plusz teher, és tényleg feleslegesnek látszik. De ha az *MTMT segít elválasztani* az ocsút a búzától, a handabandázást a színvonalas kutatómunkától, akkor máris hasznos. Ha mindenki feltölti saját publikációs eredményeit (éppen ezért van előírva, hogy mindenki tölts fel), akkor azonnal kiderül, kik azok, akiket senki sem idéz (vagyis, ha vannak is publikációik, nem keltenek visszhangot), akik lektorált folyóiratban egyáltalán nem publikálnak,